

ВПЛИВ СОРОМ'ЯЗЛИВОСТІ НА РІВЕНЬ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Солошенко А. В., Волков М. І., студ. гр. СУ-01

Сором'язливість – це одна з найпоширеніших проблем ХХІ століття. Вона створює дуже багато бар'єрів та перешкод для людини, особливо для спілкування. Багато дослідників вивчають сором'язливість, але однозначного визначення так і немає. Точно можна сказати, що сором'язливість – це комплексний стан, який проявляється у різноманітних формах (внутрішня та зовнішня сором'язливість) і має широкий спектр психічних станів: від відчуття незручності час від часу у присутності інших людей до всепоглинаючої тривоги, яка може до основи зруйнувати життя людини; сором'язливість – це особистісна характеристика, яка має дві складові – поведінкові прояви та суб'єктивні переживання.

Щодо причин соромливості, то у цьому питанні існує також дуже багато думок, але точно можна сказати, що сором'язливість формується у дитинстві. Причинами можуть бути: генетична запрограмованість, що передалася від сором'язливих батьків, неправильний стиль виховання – гіпер- або гіпоопіка, психологічні травми у дитинстві, стреси, велике навантаження на психіку у сучасному світі.

Прояви сором'язливості також дуже багатогранні: утруднення у стосунках з іншими людьми, брак наполегливості і труднощі при висловленні своєї думки, надмірна стриманість (що не дає можливості оцінити істинні якості і здібності сором'язливої людини), невміння показати себе (що призводить до того, що інші можуть сприймати її як недоброзичливу, таку, яка уникає спілкування), складність спілкуватися і зосередженість на собі, негативні емоційні стани (тривожність, депресія, самотність тощо).

Наслідки та сторони сором'язливості можуть бути як позитивні, так і негативні. До негативних можна віднести: насилля, агресивність, аутоагресія, алкоголізм, бродяжництво, суїциди, соматичні симптоми, складнощі у спілкуванні та знайомстві з людьми. До позитивних відносять те, що сором'язливі люди більш розбірливі у стосунках, охороняють внутрішнє життя від зовнішнього впливу, зберігають індивідуальність особистості.

За даними вчених, сором'язливість особливо різко проявляється у підлітковому віці та юнацькому.

Підлітковий вік - важкий період статевого дозрівання і психологічного дорослішання дитини. У самосвідомості відбуваються значні зміни: з'являється відчуття дорослості - відчуття себе дорослою людиною, центральне новоутворення підліткового віку. Виникає пристрасне бажання якщо не бути, то хоч би здаватися і вважатися дорослим. Відстоюючи свої нові права, підліток захищає багато сфер свого життя від контролю батьків і часто йде на конфлікти з ними. Окрім прагнення до емансипації, підліткові властива сильна потреба в спілкуванні з однолітками. Провідною діяльністю в цей період стає інтимно-особове спілкування. З'являються підліткова дружба і об'єднання в неформальні групи. Виникають і яскраві, але зазвичай змінюючи один одного захоплення.

За визначенням Л.С. Виготського, «в структурі особи підлітка немає нічого стійкого, остаточного, нерухомого». Особова нестабільність породжує суперечливі бажання і вчинки: підлітки прагнуть у всьому бути схожим на однолітків і намагаються виділитися в групі, хочуть заслужити на пошану і бравують недоліками, вимагають вірності і міняють друзів. Завдяки інтенсивному інтелектуальному розвитку з'являється схильність до самоаналізу; вперше стає можливим самовиховання. У підлітка складаються всілякі образи «Я», спочатку мінливі, схильні до зовнішніх впливів. До кінця періоду вони інтегруються в єдине ціле, утворюючи на кордоні ранньої юності «Я-концепцію», яку можна також вважати центральним новоутворенням цього періоду.

В.Леві та Л.Волков виокремлюють три типи патологічної сором'язливості підлітків: шизоїдно-інтровертований, псевдошизоїдний та психастенічний. Якщо говорити про вплив сором'язливості на комунікативну сферу життя підлітка, то можна сказати, що сором'язливість ніби заковує дитину, обмежуючи її контакти з однолітками, батьками, протилежною статтю. Сором'язлива дитина проявляє увагу та турботу до оточуючих, але не може підтримувати контакти з широким колом людей і не любить працювати разом з іншими, у компанії однолітків почуває себе дуже невпевнено та незатишно, тримається осторонь, через це, навіть, якщо однолітки й хочуть поспілкуватися з ним, то вона справляє враження високомірного та того, що зневажає інших. У дружніх відносинах сором'язливі діти зазвичай дуже віддані, але не пробачають критики при інших та зради.

Сором'язливість дуже негативно впливає на спілкування підлітка, так як обмежує коло його контактів, змушує почувати себе самотнім та нікому не потрібним, у групі таку дитину частіш за все не визнають, тому підліток через свою сором'язливість стає ізольованим.

Для визначення впливу сором'язливості на комунікативну сферу ми обрали методики А. Б. Білоусової та І. М. Юсупова для визначення рівня сором'язливості та Ряховського для визначення рівня комунікативних здібностей.

У дослідженні визначення рівня сором'язливості та комунікативних здібностей брали участь підлітки віком 11-15-ти років. Всі психічно і фізично здорові.

Аналіз визначення рівня сором'язливості проводився на основі опитувальника діагностики сором'язливості.

Отримані наступні результати рівня сором'язливості у підлітків:

- дуже високий-3,7%;
- високий-14,82%;
- середній-55,5%;
- низький-22,28%;
- дуже низький-3,7%.

Аналіз визначення рівня комунікативних здібностей проводився на основі опитувальника Ряховського на визначення рівня комунікативності.

Отримані наступні результати рівня комунікативності у підлітків:

- високий-33,3%;
- середній-55,6%;
- низький-11,1%

Після проведення діагностичних методик, та їх обробки, отримані наступні висновки.

Якщо порівнювати показники сором'язливості та комунікативності, то можна сказати, що у сором'язливих дітей рівень комунікативних здібностей середній або низький, у той час, як у несором'язливих цей показник високий або дуже високий. Також можна визначити, що сором'язливі діти побоюються заводити нові знайомства, розмовляти з незнайомими людьми, звертатися до них, почувати більшу сором'язливість тоді, коли потрібно виступати перед аудиторією, тому любляють свої думки висловлювати у письмовій формі.

Також при проведенні дослідження ми дізналися, що дівчата більш сором'язливі ніж хлопці в підлітковому віці, але рівень комунікативних здібностей однаковий, як у дівчат так і у хлопців.

Після проведення діагностичних методик на основі отриманих даних було виявлено, що кореляція між показниками сором'язливості та комунікативності має від'ємний напрям, тобто, чим більше рівень сором'язливості, тим менший рівень комунікативних здібностей, і, навпаки, чим менший рівень сором'язливості, тим більший рівень комунікативних здібностей.

Наук. кер. – Сахно П. І., *ст. викл.*

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій, м. Суми, 19-20 квітня 2013 р. / Відп. за вип. В.В. Опанасюк. — Суми : СумДУ, 2013. — Ч.3. — С. 79-82.